

'חנוכה'

-מהות הימים-

מצינו במהות ימי החנוכה שני עניינים שחלוקים לכאן' בעניינם. מחדא מצאנו שיסוד ימים אלו הם ימי הודאה והלל וכמבואר במגילת תענית ובנוסח על הניסים. ומאיך מצאנו ענין מיוחד בפרסום הנס שהיה בחנוכה שזה ענין הדלקת הנרות וכמש"כ הרמב"ם שהמצוה היא להראות ולפרסם את הנס. ואמנם ידוע שבהדלקת נרות עצמם מקיימים את מעשה ההודאה ג"כ [וזוה שתי הברכות, ברכה על עצם ההדלקה וברכה שע"י ההדלקה גופא מקיימים את הגילוי והפרסום של שעשה ניסים]. ויש להבין מה החיבור בין שני עניינים אלו, ובמה מתייחדים ימים אלו כימי הלל והודאה. והנה מצינו חילוק בנוסח על הניסים בין חנוכה לפורים, שבפורים כל הנוסח מתייחס לנצחון משא"כ בחנוכה שמזכירים את ניצחון המלחמה רק בחצי הראשון אבל אח"כ ממשיכים "ואח"כ באו בניך" וכו' והוא חלק תמוה בנוסח ההודאה, שנראה בזה דהשלמת ההודאה לא נגמרת בניצחון המלחמה, אלא בכך ש'באו בניך לדביר ביתך', וחזרה שכינה לישראל כפי שמתבטא ב"הדליקו נרות בחצרות קדשך". ויש להבין ההקשר שבין זה למלחמה.

ועוד יש להבין, שבתחילת על הניסים פותחים ב'ולהשכיחם תורתך' ומשמע שזה היה עיקר המלחמה ואילו הסיום מתייחס בעיקר ל'הדליקו נרות בחצרות קדשך'. וצ"ב היאך מתבטא בזה התיקון להשכחת התורה.

ומצאנו בכמה מקומות שחזרת המנורה היא סמל הישועה וכמו שכתוב במגילת תענית שזה ההתגברות על יון, וכן מבואר ברמח"ל בדרך ה' שענין החנוכה בפרט הוא "ענין המנורה לפי תיקוניה שהיו מקטרגים נגד עניינה והחזירום הכהנים על בורים", ויש להבין א"כ מהו ענין המנורה ואיך מתקשר למלחמה עם יון.

והנה בגמ' בשבת אמרינן שהסיבה שמקום המנורה נקרא מחוץ לפרוכת העדות היא, כיון שעדות היא לכל באי עולם ששורה הקב"ה בישראל וזה הנר המערבי שדלק תמיד. והדברים סתומים, שהרי העדות בפסוק זה קאי על הארון וכפי שתירצה הגמ' שם על הקו' וכי לאורה הוא צריך. ועוד, דמדוע דוקא נר "מערבי" הוא מראה א"ז לכל באי עולם ולא שאר הניסים שהיו בביהמ"ק, ובפרט שאת הנר המערבי לא היו רואים מבחוץ לעזרה ויותר ראו שאר הניסים.

ונראה להציע בזה, שמצאנו שהמנורה מרמזת על ענין החכמה והתורה, וכמבואר בגמ' שהרוצה להחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום, וכמו"כ ענין החכמה הוא האור כמש"כ 'חכמת אדם תאיר פניו' וכן מצינו ש'הרואה שמן בחלומו יצפה לחכמה', ואילו הכסילות משולה לחושך כמש"כ בקהלת ד'החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך', ו'שמים חשך לאור הם הכסילים'. [ולכך הרגיל בנר הווי' ליה בניס תלמידי חכמים. וכ"כ בזכרי' "שני בני היצהר" שעליהם בנו מנורת זהב. ומבואר בגמ' סנהדרין שני בני היצהר אלו ת"ח שבאר"י שמנעימים זל"ז כשמן והיינו שמהם אפשר לכתוש חכמה של שמן]. ונמצא דחכמת התורה מתבטאת במנורה ובאור ואילו יון מצאנו בכל מקום שחשובים כחושך כמו שכתוב 'וחושך על פני תהום' זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל וכן מצינו בגמ' שכשתרגמו את התורה ליוונית הוחשך העולם לג' ימים, ולכאורה הוא צריך ביאור דהיוונים כל עינם הוא השכליות והחכמה כמו שכתוב בגמרא מגילה דף ח דהותר לכתוב התורה ביוונית כיון דהוא יפיתו של יפת שתשכון באהלי שם, והם שורש כל חכמת האומות וא"כ לכאורה הם הפך החושך ממש.

ונראה, שבאמת יש כאן שתי חכמות שונות שאחת היא שורש האור וזו חכמת ישראל והשניה היא שורש החושך וזו היא חכמת יון, ושתי החכמות הללו חלוקים ביסודם, שחכמת ישראל עיקרה בכך ש'אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני' וכל חכמת התורה היא הגילוי של הרצון האלוקי בתוך בני האדם. ועניינה העמדת עצמינו ככלי

לקבל את חכמת התורה ע"י שכלנו וזה ע"י שמבררים ומלבנים את הרצון האלוהי שבא לידי גילוי בתורה. והיינו שהגישה לתורה היא בכך שאנו מקבלים את התורה ודנים ומתרגמים לפיה את חיי המעשה גבעה"ז וזה עיקר העמל בתורה שהיא מצ"ע חסירה את הביאור הנצרך ועמלים לבאר ולהבין את משמעותה כלפינו, אבל הצורה של חכמת יון היא להיפך ממש, להעמיד את כל המציאות כולה תחת שכלם [וכמש"כ הרמב"ן בדרשת תורת השם תמימה שהיווני הרשע הכחיש כל דבר שאינו מוחש ומושג בשכלו שזה הוא שורש רשעותו] וכל ענין חכמתם עוסקת איך לתרגם את מציאות העולם לרצון האדם, ולהעמיד את סדר העולם לפי השגותיהם וידעיותיהם, וזה התאווה לשלוט בכל מקום שמצאנו באלכסנדר ועוד, [וזה הוא רצון האדם אף היום כמו החלליות וחקר כל אשר מתחת לשמש וכדו' שכולם כיון שהאדם רוצה לתרגם את העולם לפי השכל שלו], שרוצים לכבוש את העולם להשליט את שכלם בכל מקום וזהו הפיתוי הגדול שבחכמה הזאת. [וזה שורש התרבות היוונית שבאה להעמיד את האדם במקום הנכבד ביותר ע"י פיתוח הגוף]. וחכמה זו היא שורש כל הכפירות כולם שבאה להגדיר את כל המציאות כפי הבנתה ואף את הקב"ה מגדירים לפי שכלם, [ולכן לא מקבלים את קדמות הקב"ה ושאר עיקרי האמונה], ולכן חכמה זו היא באמת החושך הגדול ביותר שיש בעולם שמסתירה את הצורה האמיתית והמתוקנת של העוה"ז שהוא התיאום של המציאות הגשמית למציאות הרוחנית וחיבור העולם לשורשו האמיתי. [וזה חידוש מיוחד שניתן כח זה בדברי תורה, ולכן היראה היא ראשית החכמה כמבואר בפרק החכמה באיוב שהיראה עניינה 'ראית' המציאות בצורה הנכונה ובתפיסה שלנו כמקבלים, ועי"ז אפשר לעמול בצורה הנכונה ולנגיע לקשירת דבר גשמי בדבר רוחני].

וחכמה זו של ישראל באה לידי ביטוי בענין המנורה שכל העבודה במנורה היא ההטבה והעריכה ואילו ההדלקה עצמה כשירה בזר, והיינו שיסוד הענין הוא רק ההכנה ככלי קיבול להכיל את קדושת הארון ולתרגם את מציאותו בעוה"ז, כיון שהארון מצד עצמו מקומו אינו מן המידה שזה ההשפעה מלמעלה לא לפי הגבולים והמושגים של בנ"א והכנת המנורה היא העמדת הכלי קיבול לתרגם ולהוציא החוצה את אותה הארה של הארון. (וזהו הרוצה להחכים ידרים שהיא צורת החכמה האמיתית ככלי קיבול להשפעת הארון).

וזה ביאור דברי הגמ' 'וכי לאורה הוא צריך' של"ש קרבן של "אור" לפני הקב"ה כיון שכלל ענין הקרבנות הם עליו המציאות לשורשה ואלו האור כל עניינו הקבלה וההכנה מצידם של הבנ"א, אלא מתרצת הגמ' 'עדות היא לכל באי עולם ששכינה שורה בישראל שדוקא במנורה בא לידי ביטוי העובדה שהשכינה שורה שניכר בה שבנ"א מעמידים א"ע בצורה הנכונה לקבל ולהכיל את ההשפעה העליונה וחלה בהם השראת השכינה [ולכן לפעמים נר מערבי לא דלק כיון שבנ"א לא העמידו א"ע בצורה הנכונה].

וסביב דבר זה סובב כל ענין החנוכה שהוא ענין האור וכמש"כ בגר"א שהמילה כ"ה בתורה היא ה'אור' שזה כנגד חנוכה, וידוע מהרוקח שמדליקים ל"ו נרות כנגד ל"ו שעות שהיה האור בזמן הבריאה עד שנגזז במוצ"ש שאז היה העמדת האור בשלימות וזה האור שמעמיד את כל הבריאה בצורה הנכונה בלי הקילקולים מצידם של בני אדם כמו שהיה בתחילת הבריאה. והחכמה היוונית באה לגרום לבנ"א שלא יעמדו בצורה הנכונה ולא יהיו כלי קיבול אמיתי להכיל את השפעתו של הקב"ה כי אם לראות את המציאות כולה כ"שתה תחת רגליו" בלי קשר לקב"ה וזה הקטרוגים שהיו בענין המנורה, שהיה חסר בהעמדת בני ישראל את עצמם כמקבלים ומבחינים שאין המציאות מצד עצמה דבר קיים, ולזה באו דוקא החשמונאים והעמידו מלכות שהיא לא מלכות בסדר הרגיל של בנ"א מצד בית דוד אלא מלכות מצד הכהונה שמסורים את נפשם על ענין העבודה בפרטות שעיקרה גילוי הקב"ה כשורש המציאות ובאים למסור נפשם ע"ז ועי"ז זה לגלות ולחזור ולראות את עצמינו ככלי קיבול להשפעתו של הקב"ה, ולכן, כנגד ה'להשכיחם תורתך' עומד ה'והדליקו נרות בחצרות קדשך' שמעמידים את הצורה הנכונה להחיל את הקשר עם הקב"ה שהיא חכמת התורה שעל צורת חכמה זו שהיא נגד המנורה הייתה עיקר המלחמה

ובכ"ל.

וזה נקבע לדורות בהדלקת נר חנוכה [וכמש"כ הרמב"ן שזה ענין הניחום לאהרן שהמנורה תעמוד לעולם] שכל ענין הדלקת הנר הוא העמדת השלהבת [הרוחנית] על הכלי קיבול – ה'נר' [שהוא דבר גשמי] וכמש"כ בר"ח שאין שלום אלא בנר כיון שבנר רואים את תיאום המציאות הנכון בין הגשמיות לרוחניות ולכך כתב המהר"ל לפסול מדורה כי אז יש השתלטות גמורה של האש ולא ניכר השילוב והתיאום בין גשמיות לרוחניות [וכתב לפי"ז לפסול נרות של שעה ששם לא ניכר החיבור בין 'כלי' הנר ל'אש' משא"כ בכוס שמן]. ועי"ז נקבע לדורות ה'ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך' שחל בעוה"ז הקשר הנכון וגילוי השראת השכינה שהיתה בארון, וזהו האור הגדול שעומד כנגד חשכת יון בעולמינו.

וזהו עבודת ההודאה לא רק על הנס אלא שבנס רואים את זה שזכינו בקשר באלוקי הזה וע"ז גופא יש מעשה הודאה שזכינו להיות אלו שיעמידו כלי קיבול להשראת שכינתו וליעמד כמקבלים להשפעתו (וזה ביאור מעשה ההודאה שבהדלקת הנר).